

17. august 2009

UKA 2009/107

Inatsisartut Suleriaasianni § 35 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Qinikkat aammalu Naalackersuisut ikiaroorartumik atuisuunnginnerat qulakkeerniarlugu aakkt imaluunniit quokkut misissuisoqartalernissaa pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut)

Tunngavilersuut:

Naak nunatsinni inatsisitigut ikiaroorartuq sukkt tamatigut inerteqqutaagaluartoq, nunatsinni ikiaroorartup ajornartorsiutaanera tamatta nalunngilarput. Ikiaroorartup inatsisitigut inerteqqutaanera tunngaveqarlunnarpoq inummut annertuumik ajoqusiisarnera naak ilaatigut inuit ilaannit taamatut isumaqarfigineqarneq ajoraluartoq. Ilisimavarput hashimik atuinerup kingusinnerusoq eqqarsaatigalugu tarnikkut nappaateqalersinnaaneq 40% angullugu qanillisissinnaagaa, aammalu cannabis inuppassuit uloriananngitsutut isigisaat aamma taama ulorianaatsiginngitsoq. Nalunngilarpulli ikiaroorartumik atonerluinerpaat tarnikkut nappaateqalernissaminnut qaninnerusartut.

2006-imi Health Behaviour in School Aged Children nunarsuaq tamakkerlugu misissuinerlutik nunarput peqataamat ersersinneqarpoq meerartagut meeqqat atuarfianni atuartut 15-17-illu akornanni ukiullit 22,6 %-it ikiaroorartumik misileereersimasut, sinnerili inersimasut 20% sinnerlugu atuisuunerat erseqqissarneqarluni. Meerartagut angajulliit taamak annertutigisumik ikiaroorartumik atuisuusimappata ernumanarlunnarpoq unaavoq sulit nukanganerusut qanoq amerlatigisut ikiaroorartumik atuisarsimanersut.

Ukioq manna naaqqajannngitsorluunniit, nunatsinni ikiaroorartuq nassaarineqartoq aatsaat taamak annertutigaaq, aamma takuneqarsinnaavoq ikiaroorartumik eqqussuineq akiorniarlugu politiit narkogruppeata iliuuseqartarnerat annertunerusoq aqqusinermit tuniniaasut ikilisarneqarnissaanngarnik. Taamatut misissuisarnerit pitsanngorsarniarlugit suliniutit suulluunniit Siumumi tapersersortuarpagut. Taamaammatt nunatsinni ilanngaaserisut nukittorsarneqarnissaat annertusarneqarnissaallu tapersersorparput aamma talittarfinni kilisaatit umiarsuillu aqutugalugit ikiaroorartumik eqqussuisut killilersimaarniarlugit iliuusissat tamaasa tapersersorlugit.

Ullumikkut ikiaroorartumik atonerluineq millisarniarlugu Namminersorlutik Oqartussat suliniuteqarneri katsorsaavinni ingerlanneqarput aamma atuarfinni paasisitsiniaasarnert kiisalu radio-kkut tv-kkullu paasisitsiniaasarnert ingerlanneqartarlutik.

Taamaattoq, ikiaroorartuq nunatsinni inerteqqutaasoq nalunngikkaluarlugu, innuttaasunit amerlasuunit nipaarsaarussaasoq ilisimavarput, oqaatiginninnissamut qununeq sioraneq innuttaasut akornanni piummat. Taamaammatt kinaassuseq isertuullugu oqaatiginninnissanaanert periarfissaanert pillugu paasisitsiniaanert politiit allanillu pinaveersaartitsisunit ingerlanneqartuartaqartut isumaqarpugut.

Suolluunniilli nukissat tamaasa atoraluarutsigit nalunngilarput ikiaroorntup nunatsinni unitsivinnissaa ajornarluinnartoq tassami sumi tamaani tuniniaasut takussaajuarmata aammattaq anngiortumik tuniniaanerit tunngavigalugit aningaasarpassuarnik inuiaqatigiinni kaaviaartitsisoqarluni, soorluttaq inuit ataasiakkaat tuniniaasarnermikkut aningaasanik iluanaaruteqartartut ilisimagipput, taamaattut inoqatiminnik atonerluinerat Siumumi akuersaarsinnaanngilluinnarparput.

Ukiuni kingullerni aammalu ukioq manna qinersiviusoq qinigaaffiullu uumap nutaap aallartilaaginnarnerani ikiaroorntup qinikkat aammalu Naalakkersuisut akornanni atugaanera annertuumik inuiaqatigiit akornanni oqallisigineqarpoq, allaat qineqqusaarnerni inuit ataasiakkaat namminneerlutik sassartaartarlutik qinikkanik ikiarooqateqartarsimanerminnik. Qinikkat taamatut nittarsaanneqartarnerat qinikkanut Naalakkersuisunullu tamanut nuanninngitsumik equivoq.

Taamatut inissittoqarnera akuersaarsinnaanngilluinnarparput, ilumoorsimappammi uagut inatsisiliortuulluta maligassiuiniartussaallutalu inuiaqatigiit qinikkanut tatiginninnerat sumiilissagami?

Uagut qinigaasugut inuunitsinni ikiaroorntumik atuinikuunngisaannarluta ilanngulluta pasillerneqartalernerput tujorminartorujussuuvoq taamaammatt siunnersuutigaara qinikkat aammalu Naalakkersuisut ikiaroorntumik atuisuunnginnerat qulakkeerniarlugu aassiuinikkut imaluunniit quukkut misissuinikkut uppersarsarneqartalnissaa oqaallisigissagipput. Ilumut inatsisinik ikiaroorntup tungaatigut unioqutitsisuunnginnerput uppersarsinnaasariaqarparput. Isumaqaqpunga taamaliortalernikkut aatsaat ugut qinigaasugut ikiaroorntumik atuisuunnginnerput inuiaqatigiinnut uppersarsinnaagipput.

Taamatut siunnersuuteqarlunga neriutigaara oqallisilluarumaartugut, aammalu partiit tamarmiusut siunnersuummut tapersersuiumaartut, tassami isertuussassaqaanngikkutta suna ajornassagami?